

BD congres special /workshops

- [Verslag workshops Wetenschappelijk Congres](#)
- [Plantenveredeling en de integriteit van planten](#)
- [BD en bodemvruchtbaarheid](#)
- [Toekomst en markt](#)
- [Gezondheid](#)

Verslag workshops Wetenschappelijk Congres

Ons wetenschappelijk congres van 20 november j.l. heeft veel losgemaakt. Vooral de door Jürgen Fritz gepresenteerde resultaten vanuit 45 jaar lang vergelijkend onderzoek tussen gangbare, biologische en biodynamische teelten en de recente resultaten over de invloed van veldpreparaten op het microbioom van de plant en de voedingswaarde van het product, bieden een handvat voor bredere acceptatie en belangstelling voor onze landbouwmethode en de Demeter producten.

Het is voor onze beweging belangrijk dat deze informatie over de positieve impact van de BD landbouwmethode op bodem, klimaat en voedingswaarde wordt gedeeld. Stuur bijvoorbeeld de link naar het uitstekende [verslag_in Ekoland](#) door of zet de info of link op een website. De presentatie van Jürgen is ook terug te [zien](#) voor wie de presentatie heeft gemist.

In dit tweede deel van ons verslag aandacht voor de uitkomsten uit de workshops. (Zie hier het eerste [deel](#) van het verslag) Verder staat nu ook het [onderzoeksrapport](#) van het Louis Bolk Instituut over de drijfveren van de biodynamisch werkende boeren online.

Plantenveredeling en de integriteit van planten

Deze workshop werd gegeven door emeritus hoogleraar biologische veredeling prof. Edith Lammerts van Bueren en Astrid van Zon, voorzitter van de Biodynamische Vereniging. Edith legde uit hoe de gentech-discussie de BD- en bio-sector dwong om helder te krijgen wat hun waarden zijn ten opzichte van verschillende veredelingstechnieken. Hier kwam duidelijk uit naar voren dat de BD- en bio-sector binnen het gebied van leven wil werken en de integriteit van het leven niet wil schaden, en juist zou willen versterken.

Welke stelling je inneemt in de gentech-discussie hangt sterk samen met welke grondhouding je hebt: zie je jezelf als heerser over de natuur (aarde als grondstoffenleverancier zonder beperkingen), als rentmeester (heerser, ook voor volgende generaties), als partner (aarde als partner, naast nut ook intrinsieke waarden) of als participant (systeemdenken en wederkerigheid)?

Astrid lichtte toe hoe vanuit de biodynamische visie de plant als levend wezen vraagt om een verdieping van de houding van de mens ten opzichte van planten. Dit kan door de eigen aard van planten te onderzoeken, door het cyclisch proces van de plant te onderzoeken, door te kijken naar de plant als levend organisme van het landbouwbedrijf met een eigen identiteit en door je verhouding als mens tot plant te onderzoeken. Door de wederkerige relatie tussen mens en plant te erkennen, ontstaat een ethische verhouding, zowel op sociaal-economisch als op spiritueel vlak.

In interactie met de zaal werden de volgende inzichten gedaan: veredeling wordt steeds kapitaalintensiever, op deze wijze raakt de boer afhankelijk van duur zaad, door specialisatie zijn we verbindingen binnen de keten kwijtgeraakt. Deze verbinding kan onder andere hersteld worden met meer betrokkenheid van alle ketenpartners, die allemaal een deel van de kosten dragen, op deze wijze komt dit niet allemaal op de schouders van de boer.

BD en bodemvruchtbaarheid

De workshop was een samenwerking van Ruud Hendriks, practoor kringlooplandbouw en docent bodemkunde Aeres Warmonderhof, en onderzoeker Jürgen Fritz. In de workshop werden de resultaten uit het DOK onderzoek nader bestudeerd. Wat opvalt is dat het verschil in oogst opbrengst tussen de twee conventionele teelten en de bio en BD teelten in de loop der jaren kleiner wordt. In de begin jaren oogsten de gangbare teelten circa 20% meer, nu is dat 15%. Dit kan een aanwijzing zijn, dat het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid op de lange termijn voor een betere opbrengst zorgt.

Wat ook opvalt is dat de aantallen regenwormen bij BD en bio significant hoger zijn dan in beide gangbare teelten, waarbij de gangbare teelt met alleen kunstmest de minste regenwormen bevat. De biologische teelt bevat de meeste maar ook de kleinste regenwormen. De biodynamische teelt heeft minder regenwormen dan de biologische, maar deze wormen zijn wel groter. De biologische teelt met dierlijke mest bevat veel kleine regenwormen, de biodynamische teelt bevat vooral grote pendelaars. In interactie met de zaal werd er dieper ingegaan op het effect van preparaten.

Uit onderzoek blijkt dat de werking van preparaten met de tijd afneemt, en dat het beste resultaat wordt behaald als je elk jaar opnieuw sproeit.

Toekomst en markt

Deze workshop werd begeleid door Tineke van den Berg, voorzitter Stichting Demeter en Charlotte Sederel, onderzoeker LBI.

Na een plenair vragenkwartiertje waar het o.a. ging over de markt en certificering, gaat iedereen in groepjes uiteen over thema's waarover in de BD beweging de meeste vragen leven. Tineke stelt daarbij de vraag: "Wat wil je als 'Raad van Advies' de BD beweging meegeven voor de toekomst?" Hieronder enkele highlights die - naast de uitkomsten van het sociologisch onderzoek van het LBI- in het bestuur van Stichting Demeter zullen worden besproken.

Consument. Meer met social media, vooral voor en met de jeugd en verder vooral authentieke ervaringen bieden, rondom de boer. Richting communicatie in de winkels is vooral smaak belangrijk.

Controle Meer aandacht voor inspiratie en vertrouwen versus zoeken naar fouten. En ruimte creëren voor laagdrempeliger en goedkopere aansluiting voor kleine bedrijven.

Natuur In deze groep ligt focus op het reclaimen van *AgriCULTURE* en het voorkomen van de tegenstelling natuur en cultuur. In een levende BD landbouwcultuur zit natuur immers altijd besloten.

Afzet Inzetten op vitaliteit/levenskracht en goede producten. De keten moet dienstbaar zijn op de afzet. Mixed feelings over afzet richting supermarkten. Hoe blijven we onderscheidend?

Preparaten Meer inzet op het faciliteren dat boeren zelf met preparaten aan de slag kunnen gaan en zich ermee kunnen verbinden. Ook in een cursorisch aanbod voorzien.

Politiek Er wordt voor de BD beweging zeker een rol gezien voor lobby naar de politiek. Goed om samen te werken met alle groene boeren. We moeten groot durven denken en tegelijkertijd mensen een eerste haalbare 'adoptiestap' bieden. Een krachtig beeldsymbool is daarvoor nodig ('we missen een pandabeertje')

Vee De toekomst van de BD landbouw is volgens deze groep het gemengde bedrijf en met name met koeien. Omdat vee grote investeringen vergt, is er begrip voor toename kleine tuinbouwbedrijven.

Gezondheid

Workshop begeleid door Dr. Prescilla Jeurink (Universiteit van Utrecht) en Dr. Ton Baars (zelfstandig onderzoeker)

Ton Baars vertelde over de opgedane kennis en leerpunten tijdens zijn carrière, in het bijzonder zijn onderzoek naar de gezondheidsaspecten van rauwe melk (o.a. rauwe melk is vaker wel te verteren door mensen met lactose intolerantie).

Baars is geïnspireerd geraakt door de leer van Steiner en door Weston Price, die uitgebreid studie heeft gedaan naar voeding en gezondheid van natuurvolken. Conclusies voor succesvolle onderzoekstrajecten:

- Zoek verbinding zoeken tussen fundamenteel en holistisch vraag gestuurd onderzoek
- Breng onderzoekers uit de natuurwetenschap van Universiteiten samen met praktijk-geschoolde boeren.
- Geef fenomenologie en onderzoek naar levenskrachten een plek in het onderzoek.

Daarna zijn door Prescilla mogelijke onderzoeksvragen opgehaald waar mensen in de praktijk tegen aanlopen zoals:

- Wat gebeurt er met het microbiom bij fermentatie? Bv. Is er verschil te zien bij fermentatie van BD producten en biologische en gangbare producten
- Er is behoefte aan kennis over gezondheid rauwe melk n.a.v. aangepaste wetgeving en extra controles rauwe melk
- Hoe ziet de relatie tussen plantweerstand en vitaliteit van de producten eruit?

Vragen n.a.v. deze workshop kunnen naar ons worden verstuurd om te kijken waar deze kunnen worden aangekaart. bert@stichtingdemeter.nl

Facebook

Instagram

Website

Deze e-mail is verstuurd aan info@stichtingdemeter.nl. U kunt zich hier [aanmelden](#) of [afmelden](#). U kunt ook uw [gegevens inzien en wijzigen](#). Voor een goede ontvangst voegt u info@stichtingdemeter.nl toe aan uw adresboek.